

SU İLE SEYİR

DİVAN EDEBİYATINDA SU İMGESİ VE MUHTELİF TEZAHÜRLERİ
(YUNUS EMRE, FUZÛLÎ, NÂBÎ VE ŞEYH GÂLİB ÖRNEĞİ)

Gülcan ABBASOĞULLARI

© Copyright 2020

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-625-7795-24-1

Kitap Adı

Su ile Seyir

Divan Edebiyatında Su İmgesi ve Muhtelif Tezahürleri
(Yunus Emre, Fuzûlî, Nâbî ve Şeyh Gâlib Örneği)

Yazar

Gülcan ABBASOĞULLARI
ORCID iD: 0000-0002-3490-4193

Yayın Koordinatörü

Yasin Dilmen

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Yayıncı Sertifika No

47518

Baskı ve Cilt

Vadi Matbaacılık

Bisac Code

REL000000

DOI

10.37609/akya.184

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A
Yenişehir / Ankara
Tel: 0312 431 16 33
siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

*Hakikat suyunun hazinelerini gönlüme akıtan Anneciğim'e ve Babacığım'a;
Hayat mecrasında hemrah olup birlikte aktığımız Abiciğim'e;
ve hemhâl olduğumuz tüm Dostlar'a
ithaf olunur...*

ÖNSÖZ

**“Susuz, ey tatlı su diye ağlar, inler!
Su da nerede o susamış, diye ağlar, inler!”
Hz. Mevlana, Mesnevi, [4395]**

Su, doğumdan ölüme kadar canlıların hayatında olmazsa olmaz bir maddedir. Suyun varlığı, bir hayat belirtisi olarak kendini göstermiş olup her türlü canlıda, insanda, tabiatta vs. önemli bir yer teşkil etmiştir. O, “Ayağını vur!” emriyle şifanın kendisiyle beraber geldiği, daima bir yoldaş gibi düşünülerken bazen bir ölünün toprağına bazen gidenlerin ardınca dökülendir. Bazen de heybetini boğarak gösterir. Su, gerek tabiattaki bir unsur olarak gerekse çeşitli benzetmelerle hayallerin sınırlarını zorlamıştır. Pek çok özelliği ile farklı benzetmelere eşlik etmiş, cemel ve celalin, hayır ve şerrin yansıması, muhtelif hâlleri dile getirmede türlü şekilleriyle şairlerin dili olmuştur. Beyitler her şeyin sudan yaratıldığını haykırır. Hayat gibi, insan gibi eserler de bu örneklikleriyle sudan müteşekkil gibidir.

Bu çalışmada amaç, “Suyu anmak bir vefa borcudur” düşüncesiyle Fuzûlî’nin su kasidesi ile daima zihinlerde yer etmiş suyun şairlerin eserlerinde nasıl akis bulduğunu irdelemek ve bazı tahlillerle alana katkıda bulunmaktır. Ayrıca divan edebiyatında çokça zikredilen su ve su ile ilgili kavramların eserlerde nasıl anlaşıldırılmaya çalışıldığını tespit etmek ve muhtevalarına göre tanzim etmek suretiyle oluşturulmuş müstakil bir çalışmadır. Bilimsel bir çalışmada istenilen bir yöntem olması hasebiyle öne çıkmış eserlerle alan daraltılarak derinlemesine bir çalışma öngörülmüştür. XIII. yüzyıldan Yunus Emre; XVI. yüzyıldan Fuzûlî; XVII. yüzyıldan Nâbî; divan edebiyatının gerilemeye yüz tuttuğu bir dönemde ustalığını ortaya koyan XVIII. yüzyıl şairlerinden farklı mazmunlarla adından söz ettiren Şeyh Gâlib seçilmiştir. Bu isimlerin sadece divanlarını değil öne çıkmış bazı eserlerini de (mesnevi, pendname vb.) taramak suretiyle suya dair hayalleri tahlil edilmeye çalışılmıştır. Yunus Emre’nin Divan’ı ve Risaletü’n-nushiye adlı eserleri; Fuzûlî’nin Divan’ı, Leyla ve Mecnun mesnevisi ve Hadîkatü’s-Süedâ adlı eseri; Nâbî’nin Divan’ı, Hayriyye-i Nâbî’si ve Tuhfetü’l-Harameyn adlı eseri; Şeyh Gâlib’in Divan’ı ve Hüsn ü Aşk adlı mesnevisi taranmıştır. Önce su ve suya dair ibareler taranmış, daha sonra konularına göre sınıflandırılmış ve çalışmada yer verilecek beyitler seçilmiştir. Konuyla ilgili olan ancak metinde yer verilmeyen kimi beyitler de dipnotta belirtilmiştir. Divan neşirlerinde seçtiğimiz beyitlerin bazılarında okuma hataları gözden geçirilerek kaydedilmiştir. Anlama etki edecek kelimelerin uzatmaları konulmuş, vezne etki etmesi bakımından beyitlerdeki uzatmalar da korunmuştur. Bunların dışında çalışmanın yazımında TDK’nın 2012 basım tarihli yazım kılavuzundan istifade edilmiştir. Çalışmada alıntılar ve beyitler italik biçimde yazılmış olup beyitlerde konu ile ilgili ibarelerin altı çizilmiştir.

Çalışmanın giriş kısmında mitoloji, din, edebiyat, mimari ve sanat gibi hususlarda suyun nasıl ele alındığına temas edilmiştir. Birinci bölümde dinî ve tasavvufî unsurların, ikinci bölümde insan başlığı altında sevgili, âşık, rakip, padişah ve köle gibi bazı tiplerin, üçüncü bölümde tabiat ve yaşantıya dair unsurların su ve muhtelif tezahürleriyle nasıl ilişkilendirildiği, dördüncü bölümde suyun diğer unsurlarla ilişkisi irdelenmeye çalışılmıştır. Son olarak da şairlerin suyu konu ettikleri deyimler ve atasözlerine, su ile yapılan geleneksel uygulamalara nasıl yer verdiklerine değinilmiştir.

Çalışmamda her anlamda bana danışmanlık eden Prof. Dr. Halil Ahmet KIRK-KILIÇ'a; çalışmayı titiz bir şekilde okuyarak ilmini esirgemeyen Prof. Dr. Necdet ÇAĞIL, Doç. Dr. Muhammed Hikmet Koçyiğit'e ve Yrd. Doç. Dr. Reyhan KELEŞ'e; çalışmaya katkı sunan Prof. Dr. Şener DEMİREL ve Prof. Dr. Bahir SELÇUK'a ve beni her daim yüreklendiren, yanımda olan ÇOK KIYMETLİ SEVGİLİ AİLEM'e sonsuz şükranlarımı sunuyorum.

Gülcan ABBASOĞULARI
Erzurum- 2017

KISALTMALAR

asm.:	Aleyhisselam
B. :	Beyit
b. :	Bin
bk. :	Bakınız
çev. :	Çeviren
DİA :	Diyanet İşleri Ansiklopedisi
Dnş :	Danışman
FD :	Fuzûlî Divanı
FHS :	Fuzûlî/ Hadîkatü's-Süedâ
G. :	Gazel
H :	Hicri
haz. :	Hazırlayan
NHN :	Nâbî/ Hayriyye-i Nâbî
Hız. :	Hazreti
K. :	Kaside
Kı. :	Kıta
FLM :	Fuzûlî/ Leyla ve Mecnun Mesnevisi
MEB :	Millî Eğitim Bakanlığı
Mf. :	Müfret
Muh. :	Muhammes
Muk. :	Mukattaat
Mes. :	Mesnevi
M :	Miladi
MÖ :	Milattan önce
MS :	Milattan Sonra
Mur. :	Murabba
Müs. :	Müseddes
Mua. :	Muamma
Met. :	Metali
ND. :	Nâbî Divanı
öl. :	Ölümü
Ru. :	Rubai
s. :	Sayfa
Şa. :	Şarkı
ŞGD :	Şeyh Gâlib Divanı

ŞGHA :	Şeyh Gâlib/ Hüsn ü Aşk
T. :	Tarih (Nazım Şekli)
TDK :	Türk Dil Kurumu
NTHA :	Nâbî/ Tuhfet'l-Harameyn
tah. :	Tahkik
Tah. :	Tahmis
tak. :	Takriz
TrcB :	Terci-i bend
TrkB :	Terkib-i bent
vb. :	Ve benzeri
vd. :	Ve diğerleri
vs. :	Vesaire
Yay. :	Yayınları
YD :	Yunus Divanı
YRN :	Yunus Emre/ Risaletü'n-Nushiye

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZv

KISALTMALAR vii

GİRİŞ 1

A) Farklı Mitolojilerde Su 1

1. Yunan ve Roma Mitolojisinde 1

2. Mısır Mitolojisinde 1

3. Mezopotamya Mitolojisinde..... 2

4. İran Mitolojisinde 2

5. Çin Mitolojisinde 3

6. Hint Mitolojisinde..... 3

7. Hitit Mitolojisinde 3

8. Türk Mitolojisinde 3

B) Farklı dinlerde su 4

1. İslamiyette 4

2. Yahudilikte 6

3. Hristiyanlıkta..... 6

4. Hinduizmde..... 7

C) Farklı Milletlerin Edebiyatlarında Su 7

1. Türk Şiirinde Su..... 7

a. Halk Şiirinde Su 8

b. Divan Şiirinde Su 8

c. Tasavvuf (Tekke) Şiirinde Su 12

d. Cumhuriyet Dönemi Şiirinde Su..... 15

2. Arap Şiirinde Su 18

3. Fars Şiirinde Su..... 19

D) Mimari ve Sanatta Su	20
II. İmge	22
1. DİN / TASAVVUF	25
1.1. Allah.....	25
1.2. Yaratılış	28
1.2.1. Anasır	30
1.3. Dinî Şahsiyetler	33
1.3.1. Hz. Muhammed (asm.).....	33
1.3.2. Hz. İbrahim (asm.)	37
1.3.3. Hz. Nuh (asm.).....	37
1.3.4. Hz. Yusuf (asm.).....	38
1.3.5. Hz. İsa (asm.).....	38
1.3.6. Dört Halife.....	39
1.3.7. Hz. Ali (asm.)	40
1.3.8. Hz. Hüseyin (asm.)	41
1.3.9. Hz. Zeyne'l-Âbidin (Ali b. el-Hüseyin b. Ali b. Ebi Talib).....	41
1.4. Tasavvufi Bazı Şahsiyetler	41
1.4.1. Mevlana (Mesnevisi) ve Şems	41
1.4.2. Yusuf Sineçak.....	43
1.5. Mucizeler.....	43
1.5.1 Hz. Muhammed'in (asm.) Parmağından Su Akıtması	43
1.5.2. Hz. Musa'nın (asm.) Denizi Yarması.....	44
1.6. Bazı Dinî/ Tasavvufi Kavramlar ve Su.....	45
1.6.1 Abdest.....	45
1.6.2. Ahlak/Edep.....	47
1.6.3. Akıl/ Fikir	48
1.6.4. Amel	48
1.6.5. Arzu	48
1.6.6. Aşk-Muhabbet.....	49
1.6.7. Ayet.....	51

1.6.8. Birlik-Tevhit	52
1.6.9. Cennet	54
1.6.10. Cezbe	54
1.6.11. Cömertlik.....	55
1.6.12. Dergâh.....	55
1.6.13. Dünya Sevgisi.....	56
1.6.14 Fena-Beka	56
1.6.15. Feyz.....	58
1.6.16. Elest Bezmi	59
1.6.17. Gurur.....	59
1.6.18. Günah.....	59
1.6.19. Hakikat.....	60
1.6.20. Haram/ Helal.....	61
1.6.21. Hırs	61
1.6.22. Hikmet	62
1.6.23. İhsan	62
1.6.24. İlim	62
1.6.25. İnayet.....	63
1.6.26. İstiğna.....	63
1.6.27. İstikamet	63
1.6.28. Kâbe.....	64
1.6.29. Kader	64
1.6.30. Kaza	65
1.6.31. Keramet.....	65
1.6.32. Kesret Âlemi.....	65
1.6.33. Kevser.....	66
1.6.34. Lahut Âlemi.....	68
1.6.35. Marifet-İrfan.....	68
1.6.36. Mürşit-Mürit	69
1.6.37. Nefes	70
1.6.38. Nefis.....	70

1.6.39. Nifak.....	71
1.6.40. Nimet-Rızık.....	71
1.6.41. Ölüm/Ecel/Gasl.....	72
1.6.42. Riya.....	73
1.6.43. Sabır.....	73
1.6.44. Şehadet.....	74
1.6.45. Şeriat.....	74
1.6.46. Şükür	75
1.6.47. Tevazu	75
1.6.48. Tevekkül.....	76
1.6.49. Ümit/Ümitsizlik.....	76
1.6.50. Vuslat.....	77
1.6.51. Zemzem	79
2. İNSAN.....	81
2.1. Umumi Olarak İnsan ve Su.....	81
2.2. Sevgili ve Güzellik Unsurlarının Su ile İlişkisi	83
2.2.1. Yüz	84
2.2.2. Bakış	86
2.2.3. Kirpik	86
2.2.4. Kaş	88
2.2.5. Hat	88
2.2.6. Saç.....	88
2.2.7. Dudak.....	89
2.2.8. Gamze.....	91
2.2.9. Tebessüm.....	92
2.2.10. Alın	93
2.2.11. Yanak.....	94
2.2.12. Ter	95
2.2.13. Ben.....	95
2.2.14. Boy/Endam.....	96

2.2.15. Sine	96
2.2.16. Gönül.....	97
2.2.17. Kol.....	97
2.2.18. Kemer.....	97
2.2.19. Bel	97
2.2.20. Lisan	98
2.2.21. Vaat	98
2.2.22. Diğer Özellikler.....	99
2.3. Âşık ve Âşğın Bazı Unsurlarının Su ile İlişkisi.....	99
2.3.1. Göz	103
2.3.2. Bakış.....	104
2.3.3. Kirpik.....	104
2.3.4. Yanak	104
2.3.5. Kol	104
2.3.6. Sine	105
2.3.7. Gönül	105
2.3.8. Akıl	109
2.3.9. Elbise	109
2.4. Rakip.....	109
2.5. Maddi-Manevi Hâllerde Su Unsuru	110
2.5.1. Gam	110
2.5.2. Mihnet /İsdirap	110
2.5.3. Elem.....	111
2.5.4. Dert.....	111
2.5.5. Hicran.....	111
2.5.6. Ayrılık.....	112
2.5.7. Saadet	112
2.5.8. Ah	112
2.5.9. Delilik.....	113
2.5.10. Hayal.....	113

2.6. Gözyaşı Ve Gözyaşına Benzetilen Unsurlar	114
2.6.1. Su/ Habab.....	115
2.6.2. Abdest Suyu.....	116
2.6.3. Zemzem	116
2.6.4. Kevser.....	116
2.6.5. Ab-ı hayat.....	116
2.6.6. Akarsu vb./ Çeşme.....	117
2.6.7. Deniz/ Dalga.....	118
2.6.8. Yağmur	119
2.6.9. Şebnem.....	120
2.6.10. Nem/ Ter.....	121
2.6.11. Tufan/ Sel.....	122
2.6.12. Para.....	124
2.6.13. Taş/ Değerli Taş/ Gümüş.....	124
2.6.14. Kan.....	128
2.6.14.1. Şarap.....	130
2.6.14.2. Gülsuyu.....	130
2.6.15. Çocuk.....	131
2.6.16. Ay/ Güneş	131
2.6.17. Gezegen/ Yıldız	132
2.6.18. Meyve	133
2.6.19. Ateş	133
2.6.20. Tohum	134
2.6.21. Kâfir.....	134
2.6.22. Yoldaş	135
2.6.22. Asker.....	135
2.6.23. Kumaş.....	135
2.6.24. Nur.....	136
2.6.25. Mürekkep.....	136
2.6.26. Hareke/ Yazı.....	137
2.6.27. Haberci.....	137

2.6.28. Bazı Duygular.....	138
2.6.29. Diğer (eşk, girye vb.)	139
2.7. Padişah	141
2.8. Köle	142

3. TABİAT 143

3.1. Suyun Mahiyeti	143
3.1.1. Temizlik.....	145
3.1.2. Süreklilik	145
3.1.3. Değişkenlik	147
3.2. Tabiattaki Bazı Unsurlar ve Su	148
3.2.1. Deniz	148
3.2.2. Bulut	148
3.2.3. Yağmur	149
3.2.4. Buhar	151
3.2.5. Gökyüzü.....	151
3.3. Gök Cisimleri ve Su	152
3.3.1. Güneş.....	152
3.3.2. Ay	153
3.3.3. Dünya	153
3.3.4. Yıldız.....	154
3.4. Meyve/ İçecekler ve Su	155
3.4.1. Nar	155
3.4.2. Süt	155
3.4.3. Şarap	155
3.5. Hayvanlar ve Su.....	156
3.5.1. Yılan.....	156
3.5.2. Turna	157
3.6. Felaket.....	157

4. SUYUN DİĞER UNSURLARLA MÜNASEBETİ..... 159

4.1. Soyut Bazı Kavramlar ve Su	159
4.1.1. Zaman	159
4.1.2. Ömür	159
4.2. Eşyalar ve Su	160
4.2.1. Ayna.....	160
4.2.2. Mücevher	161
4.2.3. Kılıç.....	161
4.3. Yazıya Dair Bazı Unsurlar ve Su.....	162
4.3.1. Kalem-Mürekkep.....	162
4.3.2. Kitap	163
4.3.3. Harf.....	164
4.3.4. Yazı/ Satır/ Nokta.....	164
4.3.5. Söz/ Şiir	165
4.3.6. Mânâ.....	167
4.3.7. Mecaz.....	168
4.3.8. Vezin.....	168
4.4. Ses/ Musiki ve Su.....	168
4.4.1. Ney.....	170
4.4.2. Tambur	170
4.5. Su Yapıları	171
4.5.1. Çeşme/ Havuz/ Kuyu	171

5. DEYİM / ATASÖZLER- KÜLTÜR/GELENEK VE SU..... 173

SONUÇ183

KAYNAKÇA185

EKLER191

İNDEKS201

KAYNAKÇA

- Abbasoğulları, G. (2016). "Bir Osmanlı Şairi Urfalı Nâbi ve Toprağa Verdiği Mânâ", I. Uluslararası İslam Tarihinde ve Medeniyetinde Şanlıurfa Sempozyumu (25-27 Mart 2016), (401-414), Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi.
- Akar, M. (2008). Su Kasidesi Şerhi, Türkiye Diyanet Vakfı Yay., Ankara.
- Aslan Demir, S. (2013). "Deyimlerimizde Su", Geleneksel Türk Sanatında ve Edebiyatımızda Su, Aski Genel Müdürlüğü Yay., Ankara.
- Acluni, (1405). Keşfu'l-Hafâ ve Muzîlü'l- İlbaşammeş tehera mine'l-Ehâdisi alâ Elsineti'n-Nâs, II, tah.: Ahmet Kalaş, Müessesetü'r-Risale, Beyrut.
- Aka, B. (2013). "Divan Şiirinde 'Âb' Motifinin Methiye Unsuru Olarak Kullanımı: Hayreti'nin 'Âb' Redifli Kasidesi", Turkish Studies, volume 8/13, 423-434.
- Akkuş, M. (1995). "Yusuf Nâbi'de İnsan Tipi ve Öz Eleştiri", Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, 3, 197-203.
- Aksan, D. (1993). Şiir Dili ve Türk Şiir Dili, Şafak Matbaası, Ankara.
- Altıntaş, R. (2002). "Fuzûlî'nin Bilgi ve Tabiat Anlayışı", Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 6 (1), 37-53.
- Arı, A. (2005). "Şeyh Gâlib'in Poetikası", Osmanlı Araştırmaları, 26, 51-72.
- Aslan, M. (2006). "Divan Şiirinde Hindistan", Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü I. Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Konferansı, İstanbul.
- Aşçı, B. (2013). "Medeniyetler İçin Coğrafyanın Önemi ve Bereketli Hilal", 21. Yüzyıl Dergisi, 13(54), 41-45.
- Ayar, M. (2014). "Çevreden İnsanın Kimyasına Dokunuşlar Yunus'un Emre'nin Şiirinde, Anasır-ı Erbaanın İnsandaki Ahlaki İz Düşümleri", II. Uluslararası Çevre ve Ahlak Sempozyumu, (87-97), Adıyaman.
- Ayvazoglu, B. (2000). "Su Zevki", Çeşme Estetiği, Osmanlı Su Medeniyeti Uluslararası Sempozyum (5-8 Mayıs 2000), (120-130), İstanbul Büyükşehir Belediyesi.
- Bachelard, G. (2012). Düşlemenin Poetikası, çev. Alp Tümertekin, İthaki Yay., İstanbul.
- Bağdadi A. (1928). Usûlü'd-Dîn, İstanbul.
- Barutçugil, H. (2000). "Bir Osmanlı Su Sanatı Ebru", Osmanlı Su Medeniyeti Uluslararası Sempozyumu (5-8 Mayıs 2000), (278-292), İstanbul Büyükşehir Belediyesi.
- Batıslam, D. (2013). "Divan Şiirinde Su ve Suyla İlgili Unsurlar", Geleneksel Türk Sanatında ve Edebiyatımızda Su, Aski Genel Müdürlüğü Yay., Ankara.
- Beki, N. (2008). Kur'ân'daki İsimlerin Esrarı, Zafer Yay.
- Berk, S. (2009). "Su Kültüründe Hat Sanatı", Akademik Araştırmalar Dergisi, 42, 201-230.
- Bilkan, A. F. (2010). Nâbi Hayatı, Sanatı, Eserleri, (3. Baskı), Akçağ Yayınları, Ankara.
- Bozkurt, N. (2001). "Kandil", DİA, Ankara XXIV, 299-300.
- Büyükyıldırım, A. (2013). "Kültürümüzde ve Edebiyatımızda Su", Geleneksel Türk Sanatında ve Edebiyatımızda Su, Aski Genel Müdürlüğü Yay., Ankara.
- Canan, İ. (2000). "Osmanlı'da Su Kültürü ve Kaynakları", Osmanlı Su Medeniyeti Uluslararası Sempozyum (5-8 Mayıs 2000), (230-244), İstanbul Büyükşehir Belediyesi.
- Cebecioğlu, E. (2014). Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü, (6. Baskı), Otto Yay., Ankara.
- Cooper, J. (2014). Su Terapisi, çev. Belgin Selen Haktanır, KRP Yay., İstanbul.
- Coşkun, M. (2001). "Nâbi'nin Tuhfetü'l-Harameyn Adlı Seyahatnamesinin Edebî Kaynakları", İlmi Araştırmalar 12, İstanbul, 63-72.

- Cunbur, M. (1985). Karacaoğlan, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara.
- Cündioğlu, D. (2015). Ölümün Dört Rengi, 8. Basım, Kapı Yay., İstanbul.
- Çağrı, M. (1989). "Ahlak", DİA, İstanbul, II, 1-9.
- Çakmaklıoğlu, M. (2006). Muhyiddin İbnü'l-Arabi (560-638/1165-1240), Et-Tedbiratü'l-İlahiyye Fi Islahı Memleketi'l-İnsaniyye, Tasavvuf: İlmi ve Akademik Araştırma Dergisi, 17, 283-302.
- Çelebi, H. (Kınalızade). (1989). Tezkiretüş-Şuara II, (haz. İbrahim Kutluk), Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara.
- Çeliker, D. (2011). "Geçmişten Günümüze Türklerde Keçecilik ve Keçe Yapımında Yeni Teknikler", Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi, 1-22.
- Çiftçi, C. (2013). "Geçmişten Günümüze Türklerde Su Kültü", Geleneksel Türk Sanatında ve Edebiyatımızda Su, Aski Genel Müdürlüğü Yay., Ankara.
- Dede Korkut, (2006). Dedem Korkut'un Kitabı, (haz. Orhan Şaik Gökyay), Kabalcı Yay., İstanbul.
- Demir, Sema Aslan, "Deyimlerimizde Su", Geleneksel Türk Sanatında ve Edebiyatımızda Su, Aski Genel Müdürlüğü Yay., Ankara.
- Derman, U. (1997). "Hat", DİA, İstanbul, XVI, 427-437.
- Develioğlu, F. (1970). Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Sözlük, (2. Baskı), Doğu Matbaası, Ankara.
- Dilçin, C. (2000). "Su Kasidesi'nin Bir Beytindeki 'Yaygın Yanlış' Üzerine", Türkoloji Dergisi, 13 (1), Ankara.
- Diriöz, M. (1976). "Nâbi'nin Ailesine Dair Yeni Bilgiler", Türk Kültürü, 14/167, Ankara.
- Doğan, G. (2013). "Şiir Dili, Bağıntı ve Zayıf Sezdirimler", Bilig, 64.
- Doğan, M. N. (1996). "Fuzûlî'nin Poetikası", İlmî Araştırmalar 2, 47-72.
- Emre, M. E. (2013). Yunus Emre Divanı ve Şerhi, Gelenek Yay., İstanbul.
- Emoto, M. (2009). Sudaki Mucize, (4. Baskı), (çev. Savaş Şenel), Arıtan Yay., İstanbul.
- Eraslan, S. (2012). Can Feda Hz. Fatıma, Timaş Yay. İstanbul.
- Ersoy, M. Â. (2009). Safahat, Hece Yay., Ankara.
- Ersoylu, H. (1991). "Fal, Fal-nâme ve Bir Çiçek Falı «Der Aksâm-ı Ezhâr»", Tarih ve Toplum, 195-254.
- Esrar Dede, (2000). Tezkire-i Şuara-yı Mevleviyye, (haz. İlhan Genç), Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay., Ankara.
- Fuzûlî, (2012). Fuzûlî Divanı, (haz. İsmail Parlatır), Akçağ Yay., Ankara.
- _____, (1987). Hadikatü's-Süedâ, (haz. Şeyma Güngör), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara.
- _____, (2014). Leyla vü Mecnun, (6. Baskı), (haz. Hüseyin Ayan), Dergâh Yayınları, İstanbul.
- _____, (2012). Rind ü Zahit/ Sıhhat u Maraz, (çev. Hüseyin Ayan), Büyüyenay Yay., İstanbul.
- Gaybi, A. (1987). Dilgüşâ, (haz. Abdurrahman Güzel), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara.
- Gemuhluoğlu, F. (2016). Dosluk Üzerine, (4. Baskı), İz Yay., İstanbul.
- Gezgin, D. (2009). Su Mitosları, Sel Yay., İstanbul.
- Günaydın, Y. T. (2013). "Rüya Tâbirnâmelerinde Su", Geleneksel Türk Sanatında ve Edebiyatımızda Su, Aski Genel Müdürlüğü Yay., Ankara.
- Gürer, A. (2000). "Şeyh Gâlib Hakkında Yeni Bilgiler", Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi, 13 (1), 204-225.
- _____, (2005). "Şeyh Gâlib'in Şiirlerinde Bir Anlatım Özelliği", Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6 (2), 99-108.
- Gürkan, S. L. (2009). "Diğer Dinlerde Su", DİA, İstanbul, XXXVII, 440-442.
- Güzel, A. (2013). "Kaygusuz Abdal'ın Eserlerinde Su Motifi", Geleneksel Türk Sanatında ve Edebiyatımızda Su, Aski Genel Müdürlüğü Yay., Ankara.
- Hayyam, Ö. (2016). Dörtlükler -Rubailer-, (21. Baskı), (çev. Sabahattin Eyüboğlu), Türkiye İş Bankası Kültür Yay., İstanbul.
- Hafız-ı Şirazi, (2016). Hafız Divanı, (3. Baskı), (çev. Abdülbaki Gölpınarlı), Türkiye İş Bankası Kültür Yay., İstanbul.
- <https://onedio.com/haber/her-durumda-ayri-bir-gozyasi-salgiladiginizi-kanitlayan-12-mikroskop-fotografi-351543> (E.T. 21 Haziran 2017).
- İsfahani, R. (2009). Müfredâtü El fâzıl-Kur'an, Dâru'l-Kalem, Beyrut.

- İbn Hanbel, (1992). Müsned II, Çağrı Yay., İstanbul.
- İbn Sa'd, (1410/1990). et-Tabakat, (nşr. M. Abdülkadir Ata), I, Beyrut.
- İçten, N. (2013). "Fuzûlî ve Mezhebî Görüşleri", (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- İpekten, H. (2011). Fuzûlî Hayatı, Sanatı, Eserleri, (8. Baskı), Akçağ Yay., Ankara.
- _____, (2012). Şeyh Gâlib Hayatı, Sanatı, Eserleri, (5. Baskı), Akçağ Yayınları, Ankara.
- İsen, M. (2012). "Geleneğe Direnen Bir Şair: Nâbî", Milli Folklor, 95, 5-8.
- Kabaklı, A. (1973). Türk Edebiyatı II, İstanbul.
- Kalkışım, M. M. (2010). "Şeyh Gâlib", DİA, İstanbul, XXXIX, 54-57.
- Kanar, M. (2011). Osmanlı Türkçe Sözlüğü, Say Yay., İstanbul.
- Kaplan, M. (2007). "Şeyh Gâlib'in Şiir Anlayışı", Turkish Studies, volume 2/4, 455-465.
- Karabulut, M. (2015). "İmge Kavramı ve Necip Fazıl Kısakürek'in Şiirlerinde İmge", Turkish Studies, volume 1/4, 603-618.
- _____, (2015). "İmge ve Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Su İmgesi", Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature, volume 1/2, 65-83.
- Karahan, A. (1996). "Fuzûlî", DİA, İstanbul XIII, 240-246.
- _____, (1987). Nâbî, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- _____, (2006) "Nâbî", DİA, İstanbul XXXII, 258-260.
- _____, (1948) "Nâbî'nin El Yazısı, İmzası, Mührü ve Surnamesine Dair", Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, 2, İstanbul, 133-140.
- Karataş, T. (2011). Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü, Sütun Yay., İstanbul.
- Keleş, R. (2013). Divan Şiirinde Lafzî Ayet ve Hadis İktibasları, (Yayınlanmış Doktora Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kemikli, B. (2007). "Divan Şiirinde Hastalık ve Tedavi", Uludağ İlahiyat Fakültesi Dergisi, 16 (1), 19-36.
- Kılıç, E. (2015). "Mecmua-yı Letâifte İnsan Sağlığına Dair İpuçları", Medeniyet Sanat İMÜ Sanat ve Tasarım Fakültesi Dergisi, 1, 19-30.
- Kısakürek, N. F. (2011). Çile, (72. Baskı), Büyük Doğu Yay., İstanbul.
- _____, (2013). Edebiyat Mahkemeleri, 5. Basım, Büyük Doğu Yay., İstanbul.
- Kortantamer, T. (1984). "Nâbî'nin Osmanlı İmparatorluğunu Eleştirisi", Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih İncelemeleri Dergisi, 2, 83-116.
- Köprülü, M. F. (1988). "Fuzûlî", İslâm Ansiklopedisi IV, Milli Eğitim Bakanlığı Basımevi, İstanbul 686-699.
- Kur'an Araştırmaları Grubu, (2013). Kur'an Hiç Tükenmeyen Mucize, (32. Baskı), İstanbul Yay., İstanbul.
- Kur'an Meali, (2014). (3. Baskı), (haz. Hayrettin Karaman vd.), Diyanet İşleri Başkanlığı, Ankara.
- Kurnaz, C. (2004). Eski Türk Edebiyatı, Gazi Kitabevi, Ankara.
- Küçükbaşçı, M. S. (2013). "Zemzem", DİA, İstanbul XLIV, 242-246.
- Mazıoğlu, H. (1956). "Fuzûlî'nin Farsça Divanı İle İlgili Araştırmalar", Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, 14 (1-2), Ankara.
- _____, (1956). Fuzûlî-Hafız: İki Şair Arasında Bir Karşılaştırma, Türkiye İş Bankası Yay., Ankara.
- _____, (1997). "Fuzûlî'de Hafız-ı Şirazi'nin Etkisi", Fuzûlî Üzerine Makaleler, TDK, Ankara 199-223.
- Mehmed Esad Efendi (Şeyhülislam), (1999). Lehcetü'l-Lügat, haz. Ahmet Kırkkılıç, Türk Dil Kurumu Yay., Ankara.
- Mehmed Süreyya, (1996). Sicill-i Osmani IV, Tarih Vakfı Yay., İstanbul.
- Mehmed Tahir (Bursalı), (1975). Osmanlı Müellifleri I-II, (haz. A. Fikri Yavuz- İsmail Özen), Meral Yayınevi, İstanbul.
- Mengi, M. (2012). "Nâbî'nin Şiirlerinde Urfa, İstanbul, Halep", Milli Folklor, 24 (95), 45-53.
- Mevlana Celaeddin-i Rumi, (1992). Divan-ı Kebir V-VII, (haz. Abdülbaki Gölpınarlı), Kültür Bakanlığı Yay., Eskişehir.

- Mirzayev, A. (2009). "Fuzûlî'nin Hadikatü's-Süedâ Eserindeki Orijinal Manzum Kısımlar Hakkında", *Turkish Studies*, volume 4/7, 438-447.
- Muallim Naci, (2017). *İstilahat-ı Edebiyye*, (haz. M. A. Yekta Saraç), Türk Dil Kurumu Yay., Ankara.
- Müverrih Âli, (1994). *Kühû'l-Ahbar* ('ın Tezkire Kısım), (haz. Dr. Mustafa İsen), Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara.
- Nâbi, (2008). *Hayriyye-i Nâbi*, (2. Baskı), (haz. Mahmut Kaplan), Atatürk Kültür Merkezi, Ankara.
- _____, (2011). *Nâbi Divanı I-II*, (2. Baskı), (haz. Ali Fuat Bilkan), Akçağ Yayınları, Ankara.
- _____, (2013). *Tuhfetü'l-Haremeyn*, (haz. Mahmut Karataş), Mostar Yayınları, İstanbul.
- Okuyucu, C. (2013). *Nâbi-Mütfekkir Bir Şairin Romanı*, Sütun Yayınları, İzmir.
- Olgun, T. (Tahirü'l- Mevlevi). (1936). *Fuzûlî'ye Dair*, Selamet Basımevi, İstanbul.
- _____, (1355/1936). *Edebiyat Lügati, Âsâr-ı İlmiye Kütüphanesi Neşriyatı*, İstanbul.
- Onay, A. T. (2004). *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı*, (2. Baskı), (haz. Cemal Kurnaz), MEB Yay., İstanbul.
- Onay, A. T. (2013). *Açıklamalı Divan Şiiri Sözlüğü*, (haz. Cemal Kurnaz), Kurgan Edebiyat Yay., Ankara.
- Ögel, B. (1995). *Türk Mitolojisi*, II, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- Özcan, T. (2004). "Deniz'in Çağırısı-Yahya Kemal ve Tanpınar'ın 'Deniz' İsimli Şiirlerinin Sembolizm Açısından Çözümlemesi", *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, 632, 174-178.
- Özervarlı, M. S. (2000). "İsbat-ı Vacib", *DİA*, İstanbul XXII, 495-497.
- Özkan, Ö. (2005). "Bir Tedavi Bitkisi Olarak Gül'ün Divan Şiirindeki Görünümleri", *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(33), 30-41.
- Öztürk, N. (2000). "Osmanlı Su Vakıfları", *Osmanlı Su Medeniyeti Uluslararası Sempozyum (5-8 Mayıs 2000)*, (83-86), İstanbul Büyükşehir Belediyesi.
- Pala, İ. (2012). *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, (22. Baskı), Kapı Yay., İstanbul.
- _____, (1991). "Ayine-i İskender", *DİA*, İstanbul, IV, 252.
- _____, (2000). "Fuzûlî'nin Su Kasidesi", *Osmanlı Su Medeniyeti Uluslararası Sempozyum (5-8 Mayıs 2000)*, (111-118), İstanbul Büyükşehir Belediyesi.
- Pay, M. (2014). "Mucizeler ve Tasarım", *Dini Araştırmalar Dergisi*, 17 (45), 13-34.
- Polat, A. (2009). *Bir Damla Su I-III*, E-kitap, İstanbul.
- Rumi, A. (Eşrefoğlu), (1986). *Divan*, (haz. 1001 Temel Eser İlmi Heyeti), Tercüman Yay., İstanbul.
- Sağır, Y. (2016). "Osmanlı Su Vakıfları", *Tarihin Peşinde Uluslararası Tarih Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 15, 445-474.
- Salman, Y. (2004). "İmge, Zor Yakalanır Bir Görselleştirme", *Kitap-lık Aylık Edebiyat Dergisi*, 74.
- Sarıkcıoğlu, E. (2011). *Din Fenomenolojisi (Dinlerin Mahiyeti ve Tezahür Şekilleri)*, (2. Baskı), Fakülte Kitabevi, Isparta.
- Selçuk, B. (2005). "Fuzûlî'de Gözyaşı", *EKEV Akademi Dergisi*, 25, 233-246.
- Serin, M. (2010). *Hat Sanatı ve Meşhur Hattatlar*, Kubbealtı Neşriyat, İstanbul.
- Shakespeare, W. (2009). *Soneler*, (çev. Talat Sait Halman), Türkiye İş Bankası Kültür Yay., İstanbul.
- Skirbekk, G., Gilje, N. (2004). *Filosofihistori (Felsefe Tarihi)*, (çev. Emrah Akbaş-Şule Mutlu), Üniversite Kitabevi Yay., İstanbul.
- Sunar, C. (1967). "Heraklit ve Oluş Meselesi", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 15, 87-97.
- _____, (1981). *Aşkın Terbiyede Rolü*, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 25, 95-128.
- Suyuti, (1401/1981). *Kenzü'l-ummal/Dürrü'l-mensur XVI*, el-Mutteki.
- Şeyh Gâlib, (2013). *Hüsn ü Aşk*, (8. Baskı), (haz. Orhan Okay vd.), Dergah Yayınları, İstanbul.
- _____, (2013). *Şeyh Gâlib Divanı*, (2. Baskı), (haz. Muhammet Muhsin Kalkışım), Akçağ Yayınları, Ankara.
- Tarlan, A. N. (2014). *Fuzûlî Divanı Şerhi*, (8. Baskı), Akçağ Yay., Ankara.
- Taşpınar, T. (2010). *Kur'an'dan Yeni Mucizeler ve İnanç Evreninde Yeni Ufuklar*, E-kitap, İzdüşüm Yay., Adana, 126.
- Tatçı, M. (2013). "Yunus Emre", *DİA*, İstanbul, XLIII, 600-606.
- Tosun, N. (2006). "Nakşibendiyye", *DİA*, İstanbul, XXXII, 342-343.
- Türcan, T. (2010). "Şeriat", *DİA*, İstanbul, XXXVIII, 571-574.

- Türkçe Sözlük, (2011). (Haz. Şükrü Haluk), TDK Yay., Ankara.
- Türk Halk Şiiri, (2013). Türk Dünyası Kültür Başkenti Ajansı, Eskişehir.
- Türkmen, F. (2013). “Yer yer değilken; su, su idi”, Geleneksel Türk Sanatında ve Edebiyatımızda Su, Aski Genel Müdürlüğü Yay., Ankara.
- Uğurlu, K. (2000). “Mimar Sinan’ın Su Yapıları”, Osmanlı Su Medeniyeti Uluslararası Sempozyum (5-8 Mayıs 2000), (48-55), İstanbul Büyükşehir Belediyesi.
- Uludağ, S. (2005). “Muhabbet”, DİA, İstanbul XXX, 386-388.
- _____, (1995). Tasavvuf Terimleri Sözlüğü, Marifet Yay, İstanbul.
- Ünal, Ö. (2003). “İslam Öncesi Arap Şiirinde Bazı Dinî Motifler”, Nüsha Şarkiyat Araştırmaları Dergisi, 9, 175-192.
- Üzgör, T. (2000). “Su Redifli Şiirler ve Fuzûlî’nin Su Kasidesi’nin Kompozisyonuna Dair”, İlmi Araştırmalar-Dil-Edebiyat-Tarih İncelemeleri, 9, 239-248.
- Wilkinson, P.-Philip, N. (2007). Eyewitness Companions: Guide Mythology, London.
- Yavuz, Y. Ş. (2002). “Kader”, DİA, Ankara XXIV, 58-63.
- Yazım Kılavuzu, (2012). (27. Baskı), (haz. Şükrü Haluk Akalın vd.), Türk Dil Kurumu Yay., Ankara.
- Yeniterzi, E. (2013). “Fuzûlî’nin Su Kasidesi’nde Su Redifini Seçmesinin Sebepleri”, Geleneksel Türk Sanatında ve Edebiyatımızda Su, Aski Genel Müdürlüğü Yay., Ankara.
- Yıldırım, A. (2006). “Renk Simgeçiliği ve Şeyh Gâlib’in Üç Rengi”, Milli Folklor, 72, 129-140.
- Yıldız, A. (2016). Üveys İle Giydirdim Hırka Şiir Şerhleri, Rağbet Yay., İstanbul.
- Yılmaz, H. K. (2014). Ana Hatlarıyla Tasavvuf ve Tarikatlar, (18. Baskı), Ensar Yay., İstanbul.
- Yılmaz, M. (1992). Edebiyatımızda İslami Kaynaklı Sözler, Enderun Yay., İstanbul.
- Yunus Emre, (1991). Divan, haz. Mustafa Tatcı, Akçağ Yay., Ankara.
- _____, (2013). Nasihatler Kitabı (Risaletü’n-Nushiye), (haz. Ziya Avşar), Eskişehir 2013 Türk Dünyası Kültür Başkenti Ajansı, Ankara.
- Yusuf Has Hacıp, Kutadgu Bilig, haz. Mustafa Kaçalin, T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü.
- Yule, G. (2006). The Study of Language, Cambridge University Press, New York.
- Yüksel, S. (1972). “Sohbetü’l-esmâr: Fuzûlî’nin Değildir”, Türkoloji Dergisi, 4 (1), 115-136.